

Sinnavalget

Månedsbrev 11/2016

Hvorfor vant Donald Trump når så godt som alle som mener seg å ha rede på politikk og prognoser gav Hillary Clinton de klart beste sjansene?

Arne Jon Isachsen

**Centre for Monetary
Economics (CME)**

Så er det over. Trump triumferte. Imot alle odds. Det gir mye å grunne over og å forske på. Hvorfor vant han når så godt som alle som mener seg å ha rede på slikt – på politikk og prognoser – gav Hillary de klart beste sjansene?

I

Mon tro om dette var et "Sinnvalg"? Forverring i levestandard, så vel som i prestisje og posisjon, som kanskje et flertall av amerikanere føler de har opplevd gjennom de siste tre-fire tiår, har trolig noe med saken å gjøre. Eliten – de velutdannede og de godt bemidlede – ser ikke dette. Eller bedre, vil ikke se.

Mon tro om dette var et "Sinnvalg"?

Tar du en times kjøretur ut av Washington, D.C. der mange i eliten holder til, til West Virginia, ser du et annet Amerika. Forskjells-Amerika som mange helst ikke vil se. I perioden 1979–2011 økte den ene prosenten på inntektstoppen i denne delstaten sin realinntekt med 70 prosent. De resterende 99 prosentene erfarte en nedgang i sine realinntekter på i gjennomsnitt tre prosent. Er det noe rart at folk er forbanna?

I West Virginia gikk nærmere 70 prosent av velgerne for Donald Trump. Han vant hver eneste valgkrets. I Washington, D.C. fikk Hillary Clinton over 90 prosent av stemmene. To verdener i samme land.

II

Om vi tar for gitt at opprøret mot eliten og mistroen til dem som bestemmer var en vesentlig faktor ved gårsdagens presidentvalg, kan vi da si noe om valgkampen slik den ble ført av Hillary Clinton?

Kanskje dette. At Hillary ville vunnet på det om storbanker som Goldman Sachs og Bank of America hadde gitt Donald Trump sin støtte. At fremtredende forretningsfolk, professorer, jurister og forfattere hadde gjort likedan. Samt mektige politikere på republikansk hold. Hvorfor det? Fordi med solid støtte fra det etablerte og velstående Amerika, ville Donald Trumps monopol på å samle "sinnastemmer" blitt svekket.

Donald må jo likevel være "en av dem" siden de gir ham penger og rosende omtale? La oss kikke litt mer på hva Hillary egentlig står for, ville noen av dem videre tenkt. Og kanskje stemt annerledes.

III

Donald Trump er neppe dum. At man ikke liker noen og hater det en person står for, er ikke ensbetydende med at personen er dum. Slår meg at Donald har tre fordeler som han bruker for alt hva de er verdt.

For det første er han ikke i lomma på andre. Valgkampen hans kostet det halve av Hillary Clintons og ble i stor grad finansiert av ham selv.

For det andre er han seg selv. På godt og vondt. Hvilket gir troverdighet.

For det tredje ser det ut til at Donald Trump kan si hva som helst, for så å si det motsatte dagen etter, uten at det han sa dagen før holdes imot ham. Hvilket gir ham en enorm frihet i argumentasjon og debatt. Helt uetterrettelig selvfølgelig. Men meget vellykket hva gjelder å appellere til "sinnavelgere" som er sinna for ulike ting.

Det er noe rart med oss mennesker her. En topp og troverdig kjernekar får sjelden anerkjennelse for sin godhet. Den er jo forventet. Om en drittsekk av en rabagast gjør tilsvarende gode ting, høster han ros og hederlig omtale. Hvorfor det? Fordi det kommer som en behagelig overraskelse.

IV

Hvordan blir Donald Trump som president? Så uforutsigbar som han er, er det helt umulig med noen sikre prognoser her. Blir spennende etter hvert å bli kjent med ham. Er det en ny Ronald Reagan som flytter inn i Det hvite hus i slutten av januar? Eller en Adolf Hitler på amerikansk?

Ta Reagan først. Han forlot Det hvite hus i 1989, og ble den mest populære eks-president siden USA begynte med moderne meningsmålinger, skrev Dagbladet ved Reagans bortgang sommeren 2004. Videre hevder avisen at Ronald Reagan fremstår "... som en mer interessant og kompleks politiker

ved sin død enn han var da han styrte landet."

Er det noe Amerika kan, så er det å fordele makten ...

I 1933 kom Hitler til makten i Tyskland på demokratisk vis. Som rikskansler for en koalisjonsregjering lyktes han i løpet av få måneder å gjøre "... landet til en totalitær ett-partistat, der både administrasjonen og rettsvesenet kom under nasjonalsosialistisk kontroll", som det heter i Store norske leksikon.

Det er skummelt å tenke på. Kan noe tilsvarende skje i USA? Neppe.

Er det noe Amerika kan, så er det å fordele makten mellom Kongressen, som vedtar lover og bevilger pengene; Høyesterett som har det siste ordet i hvordan lovene skal forstås; og Presidenten som har den utøvende makten. Problemet i USA, vil noen si, er snarere en form for pulverisering av makt enn for mye samlet på én hånd.¹

---

¹ Kampen om "Obamacare" førte til en kraftig forsurening av stemningen i Kongressen. Og en helt sentral forutsetning for at det amerikanske systemet skal virke, brister. Nemlig at den enkelte representanten i Kongressen kan stemme etter egen overbevisning. Hvilket gjør det mulig å få flertall i konkrete saker som ellers ikke ville blitt vedtatt. Har Obamas helsereform preg av å være en Phyrros-seier?

V

“I am Al Gore and I used to be the next president of the United States of America”, er et bittersøtt utsagn fra Bill Clintons vise-president som måtte bite i gresset for George W. Bush. Noe tilsvarende kan Hillary Clinton si nå, seksten år senere.

Trist for Bill Clinton at både hans kone og hans visepresident ikke når opp. For Hillary var det andre forsøk på å bli president. I kampen om å bli demokratenes presidentkandidat for åtte år siden burde hun jo ha utmanøvrert Barack Obama. Nominasjonen var, som det ble sagt den gangen “... hers for

the taking”. Men som altså Obama tok, for deretter å vinne de to neste presidentvalgene.

Både Al Gore for seksten år siden og Hillary for åtte, var mindre hippe på å bruke Bill Clinton aktivt i sine respektive kampanjer. Og tapte trolig på det. Ved årets presidentvalg var den gamle presidenten mer på banen. Men mer gammel og mer glemt enn tidligere. Dessuten var han neppe i stand til å svinge “sinnavelgerne” i retning av sin fru.

11. november 2016

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>